

Aleksandar Bošković. 2017. *Mesoamerican Religions and Archeology: Essays in Pre-Columbian Civilizations*. Oxford: Archeopress Publishing. 91 str.

Zainteresovanost Aleksandra Boškovića, rukovodioca Grupe za antropološka istraživanja pri Institutu društvenih nauka i od 2012. godine, profesora na Odeljenju za etnologiju i antropologiju Filozofskog fakulteta u Beogradu, za srednjoameričke kulturne horizonte urodila je prvim plodom još davne 1988. godine, kada je beogradska izdavačka kuća Opus objavila njegovu knjigu *Religija Maja*. Od tada do danas, dve i po decenije kasnije, naučni opus profesora Boškovića obeležen je, između ostalog, i proučavanjima mitova, religije i materijalne kulture pretkolumbovskih civilizacija u mezoameričkom pojasu Novog sveta. Nakon pomenutog izdanja iz 1988. godine, kao i knjiga *Religija i kultura Maja* (1990), *Mit, politika, ideologija* (2006) i *Rečnika božanstava i mitskih ličnosti sveta* (2016), knjige koje je priredio zajedno sa Milanom Vukomanovićem i Zoranom Jovanovićem, nova publikacija Aleksandra Boškovića, u izdanju *Archeopressa*, predstavlja retrospektivu onog najvažnijeg do sada proizašlog iz autorovog pera na temu pretkolumbovskih kultura, pružajući istovremeno uvid i u pravce eventualnih budućih istraživanja.

Knjiga *Mesoamerican Religions and Archeology* nudi sažet pregled istorije ideja moderne zapadne sholastike usredsređene na proučavanja civilizacija Srednje Amerike od prvih decenija 20. veka do danas. Autorovi doprinosi bogatom polju kulturnih i istorijskih istraživanja srednjoameričkih civilizacija tiču se pre svega insistiranja na metodološkoj jasnoći i multidisciplinarnoj perspektivi pri tumačenju naučnih podataka o drevnim kulturama sa tog područja. Bošković je, u tom duhu, služeći se brojnim analitičkim primerima, ukazao na značaj adekvatne kontekstualizacije podataka – podrazumevajući tu pre svega arheološku građu – koju je, prema njegovom mišljenju, moguće postići oslanjanjem na relevantne uvide iz naučnih polja etnologije, antropologije, komparativne religije, istorije umetnosti, lingvistike i drugih srodnih disciplina. Njegova važna metodološka poenta, koja upozorava da se nalazi aktuelnih istraživanja religijskih koncepata, obreda i verovanja nativnog stanovništva Mezoamerike ne smeju i ne mogu „kopi-pejstovati” u daleku prošlost (što je, prema Boškovićevim uvidima, zabrinjavajuće česta praksa savremenih istraživača), upućuje na problematične i često neosnovane istorijske rekonstrukcije sociokulturnog života starih mezoameričkih civilizacija. Umesto ovakvog, često neopreznog zaključivanja po analogiji koje, dok nastoji da izađe u susret visokim naučnim ambicijama njihovih zagovornika, neretko ume da završi u pseudonaučnim vodama, Bošković predlaže kontekstualniji, više kulturno i temporalno osetljiv

okvir istraživanja, utemeljen na uporednoj religiji i multidisciplinarnom pristupu građi. Autorove teorijsko-metodološke ideje dolaze do naročitog izražaja u drugom delu knjige, u tekstovima *The Meaning of Maya Myths* i *Aztec Great Goddesses: Their Function and Meaning* gde, oslanjajući se na uporednu i kontekstualnu analizu, nastoji da sagleda religijske sisteme Maja i Asteka iz holističke perspektive i, uklapajući brojne rasute delove mozaika njihovih mitskih motiva u celovitu sliku, dopre do manifestnih i latentih značenja ključnih za prijemčivost unutrašnje logike verskih koncepata u datim društvima.

Autorov članak *Codex Borbonicus* iz prvog dela knjige takođe služi kao izvrstan primer delotvornosti njegovih teorijsko-metodoloških perspektiva. Predstavivši, na početku teksta, pojavni aspekt i istorijat dokumenta (koji se može shvatiti kao opšti pregled astečkih kalendarskih obreda), Bošković nastavlja sa iscrpnim i detaljno kontekstualizovanim opisom njegovog sadržaja, prešavši u završnoj etapi na analizu koja obrađuje njegove moguće društvene funkcije u periodu u kojem je nastao. Iznevši pretpostavke vodećih stručnjaka koji su se bavili ovom problematikom pre njega, Bošković zaključuje da bi *Codex* trebalo da se sagleda iz nativističkog ugla, kao oblik otpora španskim konkvistadorima koji je na sebi svojstven način pružio jedan veliki narod željan da očuva svoje tradicije (dokument je izrađen nekoliko decenija nakon pada astečkog carstva, u vreme vladavine kralja Filipa II od Španije).

Iako nevelika po broju strana, knjiga Aleksandra Boškovića je značajna (naročito za domaću akademsku publiku; ali u pojedinim aspektima, i za laike) iz nekoliko razloga. Prvi i osnovni razlog je taj što autor, svojim višedecenijskim iskustvom, istraživačkim rezultatima i vrsnim poznavanjem relevantne literature – što je demonstrirao i na stranicama svoje knjige – potvrđuje sebe kao jednog od vodećih autoriteta u našoj zemlji za pitanja duhovne i materijalne kulture pretkolumbovskih srednoameričkih civilizacija. U tom pogledu, knjiga nudi upućen, pouzdan, ali i izuzetno zanimljiv pregled otkrića, problema i naučnih debata koje su zaokupljale pažnju vodećih svetskih stručnjaka na polju izučavanja drevnih srednoameričkih kultura. Inkorporirajući veliki broj tema, od regionalnih istraživanja preko izučavanja političkog ustrojstva i ekonomije, do analiza mitskih predstava i religijskih koncepata srednoameričkih Indijanaca, ona istraživačima iz najšireg spektra disciplina nudi istovremeno stabilnu i fleksibilnu odskočnu dasku za formulisanje vlastitih konceptualnih polazišta i teorijskih perspektiva. Njena sažetost, informativnost, ujednačen kvalitet (uprkos donekle eklektičnom spektru građe), kao i pravo bogatstvo bibliografskih jedinica, skupa je čine nezaobilaznim štivom za izučavaoce iz oblasti društvenih nauka i humanistike željne da zakorače u složen istraživački univerzum mezoameričkih civilizacija.